

10 Ιούνη 2026 - Η Έρευνα ξανά στον δρόμο!

Η διαχρονική απαξίωση Έρευνας & Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Ένα χρόνο μετά την πρώτη Πανελλαδική Ημέρα Δράσης στην Έρευνα, όταν δεκάδες σωματεία και εκατοντάδες εργαζόμενοι/ες σε Ερευνητικά Κέντρα (ΕΚ) και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) προχώρησαν σε απεργιακές κινητοποιήσεις διεκδικώντας αξιοπρεπείς εργασιακές συνθήκες, η πολιτική για την Έρευνα στην Ελλάδα δυστυχώς παραμένει καταστροφική. Η κυβέρνηση συνεχίζει να παραβλέπει την άθλια εργασιακή πραγματικότητα και την παραλυτική οικονομική δυσχέρεια των φορέων της Έρευνας, μια κατάσταση που διογκώνεται λόγω ανεπαρκών προϋπολογισμών από τη μία και τρομακτικών ελλείψεων σε έμψυχο δυναμικό από την άλλη, ως απόρροια των ασφυκτικών δημοσιονομικών πολιτικών ενάντια στις προσλήψεις μόνιμου προσωπικού. Οι εκατοντάδες ελλείψεις θέσεων στα οργανογράμματα των φορέων καλύπτονται από ελαστικά εργαζόμενους/ες που, εκτός από την εργασιακή ανασφάλεια, καλούνται να αντιμετωπίσουν σωρεία δυσμενών διακρίσεων στην εργασιακή τους καθημερινότητα. Παράλληλα, συνεχίζεται η συρρίκνωση της βασικής έρευνας, η πλημμελής συντήρηση του υλικοτεχνικού εξοπλισμού και η έλλειψη κονδυλίων που οδηγεί τις ερευνητικές υποδομές σε κατάσταση διάλυσης. Αντίστοιχα, η έλλειψη σταθερής δημόσιας χρηματοδότησης στα ΑΕΙ οδηγεί στην αύξηση των κενών στο διδακτικό και ερευνητικό τους έργο.

Στροφή στην πολεμική βιομηχανία

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτική ηγεσία ολοένα στρέφει την έρευνα προς την επιχειρηματικότητα, προσθέτοντας επιπλέον το νέο αφήγημα της καινοτομίας και σε διπτές τεχνολογίες για τη στήριξη της λεγόμενης “αμυντικής” βιομηχανίας. Δεν τρέφουμε ωστόσο αυταπάτες: όταν ακούμε τη λέξη “άμυνα” ξέρουμε πως πρόκειται για γεωπολιτικές επιταγές και κερδοφορία της πολεμικής βιομηχανίας. Η στροφή αυτή δεν αποτελεί ελληνική πρωτοτυπία, καθώς αντίστοιχες πολιτικές για την έρευνα ακολουθούνται σε επίπεδο Ε.Ε. όπως περιγράφεται στους στόχους του ReArm Europe και European Readiness 2030, καθώς και στη χρηματοδότηση του European Defense Fund (EDF), του οποίου ο προϋπολογισμός έχει ήδη ανέλθει στο 10% του Horizon Europe (9 δις ευρώ για την περίοδο 2021-2027). Η ελληνική κυβέρνηση, υιοθετώντας και επαυξάνοντας τις κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για ενίσχυση της πολεμικής βιομηχανίας, ιδρύει το Ελληνικό Κέντρο Αμυντικής Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ) που στοχεύει, εκτός των άλλων, στην ενίσχυση της συνεργασίας ερευνητικών ιδρυμάτων, βιομηχανίας και ενόπλων δυνάμεων, επιστρατεύοντας στην ουσία το επιστημονικό δυναμικό και τις ερευνητικές υποδομές της χώρας. Ακόμα και στις αναγγελίες περί νέου υπουργείου, το οποίο θα εποπτεύει από κοινού ΕΚ και ΑΕΙ, το ΕΛΚΑΚ αναφέρεται ως παράδειγμα καινοτομίας και ανάπτυξης.

Κρατική δαπάνη: Άμυνα vs Έρευνα & Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Για την ελληνική πραγματικότητα όμως, η εικόνα είναι πολύ χειρότερη. Η χώρα δεσμεύει διαχρονικά υπερδιπλάσιο ποσοστό του ΑΕΠ σε αμυντικές δαπάνες από ότι στην Έρευνα (περίπου 8 δις έναντι 3,5 δις αντίστοιχα) και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (μόλις 0,8% του ΑΕΠ)! Αν μάλιστα συνυπολογιστεί πως οι αμιγώς κρατικές δαπάνες για την δημόσια έρευνα είναι αρκετά χαμηλότερες (~0.8 δις ετησίως), σε τελική ανάλυση **η κρατική χρηματοδότηση για την άμυνα είναι έως και 3 φορές μεγαλύτερη από ότι για την δημόσια Έρευνα και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση συνολικά**. Ενδεικτικά, ο μέσος ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός ενός μεγάλου Ερευνητικού Φορέα στην Ελλάδα, που επαρκεί μόνο για τη μισθοδοσία του λιγοστού μόνιμου προσωπικού του, αντιστοιχεί με το κόστος ενός και μόνου πυραύλου Patriot που εγκατέστησε η χώρα στη Σαουδική Αραβία.

Το νέο υπουργείο Έρευνας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, αυτό που πραγματικά χρειάζεται η Έρευνα και η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι γενναία ενίσχυση και χρηματοδότηση στην κατεύθυνση των κοινωνικών αναγκών και όχι απλώς ανακατατάξεις στις δομές! Η προσπάθεια από πλευράς της κυβέρνησης για δημιουργία του ενιαίου χώρου έρευνας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και αποτελεί μια πραγματικότητα στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εντούτοις στην Ελλάδα γίνεται με σκιώδη τρόπο. Δύο είναι τα βασικά στοιχεία που δημιουργούν επιφυλάξεις ως προς την εν λόγω κυβερνητική κατεύθυνση:

- Η ευθεία σύνδεση με την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, με ότι αυτό συνεπάγεται (startups, spinoffs, ΕΛΚΑΚ κλπ). Η διαφανόμενη από τον τίτλο του νέου υπουργείου άμεση σύνδεση της έρευνας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την καινοτομία απειλεί να αναδείξει την αγορά σε υπέρτατο ρυθμιστή των σχετικών πολιτικών και στρατηγικών. Η ανάδειξη της καινοτομίας ως αυτοσκοπού μοιραία θα οδηγήσει στην προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας, της πολεμικής τεχνολογίας και των επονομαζόμενων τεχνολογιών διττού σκοπού, οδηγώντας τη βασική έρευνα σε μααρασμό.
- Αυτό το τόσο σημαντικό ζήτημα, που αφορά ολόκληρο τον ερευνητικό και επιστημονικό ιστό της χώρας, σχεδιάζεται χωρίς την ουσιαστική συμμετοχή του βασικού πυρήνα της έρευνας: δηλαδή των ερευνητριών και των επιστημόνων των ερευνητικών κέντρων, οι οποίοι έως σήμερα απλά παρακολουθούν τις όποιες εξελίξεις μέσα από δημοσιεύματα στον Τύπο, χωρίς να έχει ανοίξει ένας ουσιαστικός διάλογος, ώστε να καταθέσουν τις απόψεις τους στη διαδικασία σχεδιασμού των νέων δομών. Η τυπική διαδικασία της διαβούλευσης λίγων ημερών πάνω σε ένα ήδη διαμορφωμένο νομοσχέδιο, προφανώς δεν κρίνεται επαρκής για την κατάθεση ουσιαστικών προτάσεων.

Πώς όμως συνδέονται όλα αυτά με το γενικότερο γεωπολιτικό πλαίσιο;

Η δημόσια έρευνα και η διδασκαλία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα βρίσκονται λοιπόν ανάμεσα στις συμπληγάδες των επί χρόνια νεοφιλελεύθερων πολιτικών απαξίωσης από τη μία, και των επιταγών μιας εξωτερικής πολιτικής στρατηγικών συμμαχιών με εγκληματικές κυβερνήσεις και οργανισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η νησιωτική πολιτική της Ελλάδας που περιλαμβάνει τη «στήριξη των νησιών ως στρατηγικών συνεισφερόντων στην άμυνα και την ασφάλεια της ΕΕ, μεταξύ άλλων στους τομείς των κρίσιμων υποδομών για την ενέργεια και τις μεταφορές, της μετανάστευσης και της διαχείρισης των συνόρων, καθώς και των ικανοτήτων εντοπισμού και αντιμετώπισης απειλών». Η υπαγωγή της μετανάστευσης στην πολιτική άμυνας και ασφάλειας είναι μια ακόμα επιβεβαίωση της μετατροπής των νησιών κατά βάση σε συνοριακές ζώνες θανάτου, ανθρώπινης οδύνης και εκτοπισμού, σε ένα ξέπλυμα της πολεμικής και της αντι-μεταναστευτικής ρητορικής υπό το κλίμα των ραγδαίων γεωπολιτικών εξελίξεων της τελευταίας περιόδου. Εξελίξεις που φέρνουν ένα πολεμικό σκηνικό με ωμές και απρόκλητες επεμβάσεις σε κάθε γωνιά του πλανήτη και σε ένα καθεστώς γενικευμένης πολεμικής σύρραξης με τραγικές συνέπειες. Οι Η.Π.Α., από τη Λατινική Αμερική μέχρι την Ασία με επίκεντρο τη Μέση Ανατολή, ενορχηστρώνουν πολεμικές επεμβάσεις, σε στενή συνεργασία με την πολεμική μηχανή του Ισραήλ. Η Ε.Ε. εξοπλίζεται και παραμένει σταθερά αρωγός των Η.Π.Α. με την πλειονότητα των κρατών-μελών να κρατάνε, στην καλύτερη περίπτωση στάση ανοχής και να παίρνουν αποστάσεις από τις εκκλήσεις των διεθνών οργανισμών για παύση των παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου. Μεταξύ των κυβερνήσεων στην Ευρώπη, χείριστη στάση δυστυχώς κρατάει η ελληνική κυβέρνηση, εξυπηρετώντας σε κάθε ευκαιρία Η.Π.Α. και Ισραήλ.

Διεκδικήσεις των εργαζομένων στην Έρευνα

Όπως φαίνεται, η κυβέρνηση όχι μόνο δεν έχει πρόθεση να στηρίξει την επιστημονική έρευνα στην Ελλάδα, τουναντίον το σχέδιο είναι να την προσαρμόσει περαιτέρω στις ανάγκες της “επιχειρηματικότητας”, της στήριξης του ιδιωτικού κεφαλαίου, της εκμετάλλευσης του δυναμικού και των υποδομών της προς όφελος της πολεμικής βιομηχανίας. Απέναντι σε αυτή τη δυστοπική πραγματικότητα τα σωματεία εργαζομένων στο χώρο της Έρευνας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παίρνουμε θέση και καλούμε όλες, όλα και όλους στην κήρυξη πανελλαδικής απεργίας των εργαζομένων στην Έρευνα την Τετάρτη, 10 Ιουνίου, με βασικά σημεία διεκδίκησης:

- Αποδέσμευση της Έρευνας από τη λογική της «αμυντικής καινοτομίας» και των πολεμικών χρηματοδοτήσεων. Έρευνα για τις κοινωνικές ανάγκες και όχι για τον πόλεμο.
- Καμία εμπλοκή ελληνικών ιδρυμάτων και φορέων έρευνας με Ισραηλινά συμφέροντα και ιδρύματα.
- Αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης για την έρευνα και τη διδασκαλία που να καλύπτει τις πραγματικές ανάγκες των ΕΚ και των ΑΕΙ.
- Άμεση κάλυψη των κενών οργανικών θέσεων με μόνιμο προσωπικό.
- Κατάργηση των ελαστικών, υποαμοιβόμενων και ανασφάλιστων σχέσεων εργασίας. Καμιά απόλυση εργαζομένων.
- Μισθός, ωράριο, ασφάλιση μέσω Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας για όλους/ες τους/τις εργαζόμενους/ες στην έρευνα και την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Βελτίωση των εργασιακών συνθηκών και πλήρης προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην έρευνα και τη διδασκαλία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, χωρίς διακρίσεις και χωρίς εργασιακή ομηρία.
- Ενιαία δημόσια διοίκηση της έρευνας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπό την ομπρέλα του Υπουργείου Παιδείας, με σεβασμό στην ακαδημαϊκή αυτονομία και στις ανάγκες των ιδρυμάτων.
- Κατάργηση των γραφειοκρατικών στρεβλώσεων και διοικητικών παθογενειών που εμποδίζουν την έρευνα με ταυτόχρονη απλοποίηση διαδικασιών, διαφάνεια και λογοδοσία στη διαχείριση των πόρων.

Τα Σωματεία

- Πανελλήνιος Ομοσπονδία Εργαζομένων Ερευνητικών Κέντρων - Ιδρυμάτων (ΠΟΕΕΚ-Ι)
- Πανελλαδικό Σωματείο Εργαζομένων στην Έρευνα και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΣΕΡΕΤΕ)
- Σωματείο Συμβασιούχων Ερευνητών/-τριών και Διδασκόντων/-ουσών Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Κέντρων Ρεθύμνου
- Σύλλογος Εργαζομένων Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)
- Σύλλογος Ερευνητικού Προσωπικού Ακαδημίας Αθηνών (ΣΠΕΑΑ)
- Πανελλήνιος Σύλλογος Εργαζομένων στο ΕΛΚΕΘΕ (ΠΣΕΕ)